

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců Mgr. Simony Hájkové a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **V. P.,** zastoupen Mgr. Pavlem Černohousem, advokátem, se sídlem Lublaňská 398/18, Praha 2, proti žalované: **Univerzita Karlova,** se sídlem Ovocný trh 3, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 8. 2017, č. j. 5 A 141/2014 - 39,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 8. 2017, č. j. 5 A 141/2014 - 39, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Pavlu Černohousovi, **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši 6 800 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Děkan Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy rozhodnutím ze dne 22. 1. 2014, č. j. Stud/Kis/105, nepřiznal žalobci účelové stipendium, a to podle § 68 odst. 3 písm. e) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách (dále jen „zákon o vysokých školách"), ve spojení s čl. 5 odst. 1 písm. b) a čl. 12 Stipendijního řádu Univerzity Karlovy (dále jen „stipendijní řád"). Rektor žalované rozhodnutím ze dne 30. 5. 2014, č. j. UKRUK-2929/2014/III, zamítl žádost žalobce o přezkoumání rozhodnutí děkana a toto rozhodnutí potvrdil.

[2] Žalobce napadl rozhodnutí rektora Univerzity Karlovy správní žalobou podanou u Městského soudu v Praze, který ji rozsudkem ze dne 9. 8. 2017, č. j. 5 A 141/2014 – 39, zamítl.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalované

[3] Proti rozsudku městského soudu brojil žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) s. ř. s.
[4] Stěžovatel předně namítá, že městský soud rozhodl o věci samé bez jednání, aniž by dal k takovému postupu výslovný souhlas. Dle stěžovatelovy evidence došlé pošty nebyla stěžovateli městským soudem doručena výzva podle § 51 odst. 1 s. ř. s. umožňující soudu rozhodnout bez nařízení jednání. Postupem soudu došlo k závažnému porušení jeho procesních práv, jelikož mu bylo odňato právo na jednání před soudem.

[5] Takto mu bylo znemožněno předložit soudu listinné důkazy, zejména přípis MŠMT ze dne 14. 2. 2011, v němž mu byl tento druh stipendia doporučen, a publikaci „Studenti se speciálními potřebami na Univerzitě Karlově v Praze, Základní informace o poskytované podpoře“, v níž je v čl. 6.2 nazvaném „Stipendijní podpora“ uvedeno, že účelové stipendium je (mimo jiné) přiznáváno v případě tíživé sociální situace studenta.

[6] Městský soud v napadeném rozsudku, aniž by se důsledně zabýval žalobními body a aktuální situací stěžovatele, odkázal na věc týchž účastníků, o níž rozhodoval Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. 1. 2016, č. j. 3 A 141/2013 - 49, a poté i Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 30. 11. 2016, č. j. 5 As 40/2016 - 59. Dále konstatoval, že neshledal důvody pro odklon od závěrů uvedených v rozsudku Nejvyššího správního soudu. Stěžovatel považoval argumentaci městského soudu za nedostačující, neboť uvedený rozsudek Nejvyššího správního soudu nebyl podroben přezkumu Ústavním soudem, ač se nevypořádal s nálezem Pl. ÚS 2/2010. Nejvyšší správní soud nesprávně odmítl konstrukci, dle níž je nezbytné přistupovat ke studiu na vysoké škole jako k jedné z forem přípravy pro zaměstnání podle § 71 zákona o zaměstnanosti. Polemizoval se závěry o svébytných funkcích zákona o vysokých školách a zákona o zaměstnanosti. Rovněž vysoké školy patří mezi orgány, které mají zabezpečit právo stěžovatele na hmotné zabezpečení podle Listiny základních práv a svobod, resp. Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

[7] Podle čl. 24 odst. 1 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen Úmluva“) má být těmto osobám zajištěno právo na vzdělání bez diskriminace, na základě rovných příležitostí. Právo však může být stěží realizováno, nebudou-li mít tyto osoby dostatečný příjem na zajištění veškerých potřeb nezbytných pro studium. Vzhledem ke svému zdravotnímu omezení není stěžovatel schopen si dostatečný příjem zajistit sám, tento příjem mu nezajišťuje ani invalidní důchod, který je nejméně o 5 000 Kč nižší než hranice životního minima.

[8] Stěžovatel nesouhlasí s výkladem pojmu *„mimořádná situace studenta“*, jak byl učiněn žalovanou a aprobován městským soudem. Neurčitý právní pojem *„mimořádná situace“* nelze vykládat pouze restriktivním způsobem. Podle stěžovatele znamená situaci jinou než obvyklou, odchylku od normálu. Nesprávné právní posouzení věci stěžovatel spatřuje v absenci vyhodnocení nových, aktuálních a dle stěžovatele mimořádných

okolností, nově diagnostikovaných zdravotních obtíží a jejich následků (osteoporózy a z ní plynoucí potřeby diety, dále evakuační poruchy žaludku komplikující příjem potravy). Jelikož se touto námitkou městský soud nezabýval, jeho rozsudek má za nepřezkoumatelný.

[9] Žalovaná se ve vyjádření ke kasační stížnosti plně ztotožnila s napadeným rozsudkem městského soudu, který věc posoudil komplexně a řádně se vypořádal se všemi vznesenými námitkami v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu, zejména rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2016, č. j. 5 As 40/2016 - 59. Konstatovala, že informační brožurka „Studenti se speciálními potřebami na Univerzitě Karlově v Praze“, na kterou se stěžovatel odvolává, není jejím vnitřním předpisem. Navrhla zamítnutí kasační stížnosti jako nedůvodné.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustné, stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. Důvodnost kasační stížnosti poté posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Současně zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.), ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 1 s. ř. s.

[11] Kasační stížnost je důvodná.

[12] Stěžovatel v kasační stížnosti městskému soudu vytkl porušení procesních práv, které spatřoval v nesprávném vydání rozsudku bez nařízení ústního jednání, jelikož mu nebyla doručena výzva podle § 51 odst. 1 s. ř. s. opravňující soud k tomuto postupu.

[13] Podle § 51 odst. 1 s. ř. s. „*soud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen.*“ Nezbytným předpokladem fikce souhlasu, na základě které soud může o návrhu rozhodnout bez jednání, je tedy doručení výzvy k vyjádření, zda účastník souhlasí s tímto postupem.

[14] Podle § 42 odst. 5 s. ř. s. „*nestanoví-li tento zákon jinak, užijí se pro způsob doručování obdobně předpisy platné pro doručování v občanském soudním řízení*“.

[15] Podle § 50 odst. 1 o. s. ř. „*Nezastihl-li doručující orgán adresáta písemnosti, vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky; písemnost se považuje za doručenou vhozením do schránky, datum vhození vyznačí doručující orgán na doručence a na písemnosti.*“

[16] Podle § 50 odst. 2 o. s. ř. „N*elze-li doručit podle odstavce 1, doručující orgán písemnost vrátí odesílajícímu soudu a v místě doručení o této skutečnosti zanechá písemné oznámení. Odesílající soud doručí písemnost vyvěšením na úřední desce soudu; písemnost se považuje za doručenou desátým dnem po vyvěšení. Stejně se postupuje, nelze-li v místě doručení zanechat oznámení; § 49 odst. 7 se použije obdobně.*“

[17] Klíčovou otázkou pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti je, zda v daném případě byly naplněny podmínky pro doručení písemnosti obsahující výzvu městského soudu podle § 51 odst. 1 s. ř. s. žalobci vyvěšením na úřední desce soudu v souladu s § 50 odst. 2 věty druhé o. s. ř. Jestliže podmínky pro tento způsob doručování nebyly splněny, nemohla být doručovaná písemnost řádně v souladu s procesními předpisy doručena. Doručování vyvěšením na úřední desce soudu ve smyslu § 50 odst. 2 o. s. ř. je totiž podmíněno tím, že se nepodařilo doručit adresátu písemnosti podle § 50 odst. 1 o. s. ř., tedy vhozením písemnosti do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky. Jinými slovy řečeno, aby bylo možno přistoupit k doručení písemnosti na úřední desce soudu, je třeba zjistit, zda se doručující orgán o doručení vhozením do domovní schránky či jiné adresátem užívané schránky pokusil a pakliže ano, z jakého důvodu nebyl tento pokus úspěšný, neboť jinak není možné uzavřít, že písemnost nebylo možno tímto způsobem doručit. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1974/2013).

[18] Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že městský soud přípisem ze dne 21. 11. 2014 informoval žalobce o jeho procesních právech, zejména o možnosti vznést námitky podjatosti soudců, popř. soudních osob ve lhůtách uvedených, nejpozději při jednání. Stěžovatele soud vyzval ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s. k vyjádření, zda souhlasí s rozhodnutím o věci samé bez nařízení jednání. Současně jej poučil, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li se účastník řízení do dvou týdnů od doručení výzvy. V případě, že požaduje nařízení jednání, mělo být toto sdělení zasláno soudu ve lhůtě stanovené.

[19] Podle doručenky založené na č. l. 32 soudního spisu typ III. – doručování jiných písemností (§ 50 odst. 1, 2 o. s. ř.) byla výzva soudu spolu s vyjádřením žalované doručována stěžovateli na adresu podle § 46b písm. a) o. s. ř., vedenou podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“). Dne 26. 11. 2014 doručovatel přeškrtl na rubové straně zásilky dvě z navzájem se vylučujících možností, aniž na adrese evidované jako trvalý pobyt stěžovatele v Centrální evidenci obyvatel, zanechal vyplněné oznámení a poučení odesílatele, datované a podepsané doručovatelem. Na rubové straně zásilky byly zaškrtnuty tyto varianty:
a) -x- *Protože zásilku (písemnost) nebylo možné vložit do schránky, vrací se soudu dne 26. 11. 2014, adresát nemá domovní schránku …o této skutečnosti bylo/nebylo možné zanechat písemné oznámení v místě doručení.*
b) -x- *Zásilka (písemnost) byla vložena do schránky a tím doručena dne 26. 11. 2014.* Datum bylo přeškrtnuto. Písemnost byla vrácena městskému soudu dne 27. 11. 2014.

[20] Dne 2. 12. 2014 bylo na úřední desce městského soudu vyvěšeno Oznámení podle § 50 odst. 2 o. s. ř. s uvedením stěžovatele jako adresáta a adresy, na níž má být obálka s písemností doručena, s uvedením písemnosti označené spisovou značkou věci vedené u Městského soudu v Praze, se specifikací soudu, který písemnost předal k doručení.

Oznámení dále obsahovalo sdělení o vrácení písemnosti odesílajícímu soudu, jméno a příjmení soudního doručovatele. Stěžovatel byl vyzván k vyzvednutí písemnosti podle § 50 odst. 2 o. s. ř. a zároveň byl poučen, že v případě jejího nevyzvednutí bude považována za doručenou desátým dnem po vyvěšení. Písemnost byla z úřední desky soudu svěšena dne 17. 12. 2014. Dne 9. 8. 2017 vydal Městský soud v Praze bez nařízení jednání kasační stížností napadený rozsudek.

[21] Zákonná ustanovení § 50 odst. 2 o. s. ř. (v případě jiných písemností) stejně jako § 49 odst. 4 o. s. ř. (v případě písemností do vlastních rukou) stanoví podmínky, za nichž se v případě doručování písemností prostřednictvím doručujícího orgánu uplatní v soudním řízení, ať již občanském soudním řízení či v soudním řízení správním, právní fikce jejich doručení v případě, že adresát nebyl zastižen na adrese určené podle § 46b o. s. ř., respektive neměl na této adrese domovní schránku. Městský soud měl podmínky pro vznik právní fikce v případě doručení výzvy stěžovateli podle § 51 odst. 1 s. ř. s. za splněné.

[22] Předně je třeba v této souvislosti uvést, že smyslem jakékoli právní fikce je umožnit, aby se za existující považovala situace, která je zjevně v rozporu s realitou a která dovoluje, aby z ní byly vyvozeny odlišné právní důsledky než ty, které by plynuly z pouhého konstatování faktu. Aby přitom mohla splnit takto vymezený účel, musí však respektovat všechny náležitosti, které s ní zákon spojuje. Jen v takovém případě je soud její naplnění oprávněn konstatovat (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 1. 10. 2012, sp. zn. II. ÚS 92/01 (N 115/28 SbNU 9) či nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. III. ÚS 272/13). Podle posledně citovaného nálezu „*z této charakteristiky nevybočuje ani právní fikce doručení podle uvedených ustanovení § 49 odst. 2 a 4, § 50 odst. 2 občanského soudního řádu, jejíž účel, aby účastníci řízení nemohli nepřebíráním písemností bez relevantního důvodu bránit postupu soudního řízení a prodlužovat tak jeho délku, není s principem právní jistoty v žádné kolizi. Zákonodárce při stanovení této právní fikce vycházel z předpokladu, že osoby, jež mají na území České republiky trvalý pobyt, lze skutečně zastihnout na místě, které si buď samy určí, nebo které lze dovodit z jejich evidovaného místa trvalého nebo jiného pobytu. Je tak na odpovědnosti každé z nich, aby ve svém vlastním zájmu zajistila, že jí na takto určenou adresu bude možné doručovat a že si doručované písemnosti bude skutečně přebírat. Jinak by se totiž vystavila riziku, že se její nečinnost negativním způsobem promítne do výsledku případného soudního řízení*“.

[23] Z obsahu správního spisu i spisu městského soudu se podává, že veškeré písemnosti doručovala žalovaná i městský soud stěžovateli na adresu evidovaného trvalého pobytu, dle ověření Nejvyššího správního soudu platného od 26. 9. 1988. Protože adresát neměl poštovní schránku, byla mu na jiném vhodném místě zanechána informace o uložení zásilky. Takto byl doručen i rozsudek ve věci samé, který si stěžovatel osobně vyzvedl v úložní době. Z toho plyne, že musel být rovněž informován o uložení zásilky. Napadený rozsudek městského soudu byl uložen ode dne 14. 8. 2017 a stěžovateli doručen do vlastních rukou dne 18. 8. 2017.

[24] V případě doručované výzvy podle § 51 odst. 1 s. ř. s., i přes zmiňované nesrovnalosti v postupu doručujícího orgánu na rubu obálky, městský soud dotazem na Českou poštu, s. p., nezjišťoval, zda skutečně nebylo možné konkrétní doručovanou písemnost na evidované adrese trvalého pobytu žalobci doručit. Obsahuje-li rub obálky

doručované písemnosti ne zcela obvyklé prohlášení doručujícího orgánu, na rozdíl od ostatních případů, bezpečně z něj neplyne, zda bylo či nebylo možné zanechat poučení o nemožnosti vložit zásilku do poštovní schránky a o vrácení zásilky soudu. Tím, že byla zásilka vrácena soudu spolu s neodtrženým poučením, stěžovatel o jejím uložení poučen nebyl. Nebylo však soudem vyjasněno, z jakého důvodu případně nebylo možné v místě doručování zanechat ani oznámení s identifikací písemnosti obsahující poučení soudu.

[25] Je vhodné rovněž připomenout, že podle § 50l odst. 2 o. s. ř., *„stanoví-li zákon, že na úřední desce má být vyvěšena výzva nebo sdělení, sejme se výzva nebo sdělení po uplynutí 30 dnů ode dne vyvěšení.“* Tato třicetidenní lhůta je stanovena z toho důvodu, aby měl adresát faktickou možnost se s vyvěšenou písemností seznámit. Na doručení písemnosti však tato lhůta nemá žádný vliv. Přesto ze sdělení pro vyvěšení na úřední desce vyplývá, že na úřední desce viselo po kratší dobu.

[26] Na základě uvedeného nezbývá než uzavřít, že písemnost obsahující výzvu podle § 51 odst. 1 s. ř. s. nebyla městským soudem žalobci řádně doručena podle § 50 odst. 2 o. s. ř., neboť z obsahu soudního spisu nevyplývá, že byly pro takový postup dosud splněny podmínky. Toto zjištění navozuje porušení práva účastníka řízení domáhat se stanoveným postupem svých práv u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny) a práva na veřejné projednání věci v jeho přítomnosti, včetně možnosti vyjádřit se k věci, které je v ústavněprávní rovině zaručeno čl. 38 odst. 2 Listiny. Stěžovatel si je této skutečnosti vědom, jak plyne z obsahu kasační stížnosti.

[27] Rozhodl-li městský soud o věci bez nařízení jednání, aniž žalobci řádně doručil výzvu k vyslovení souhlasu s takovým postupem, došlo v řízení k vadě, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (srov. např. rozsudky ze dne 11. 11. 2004, č. j. 6 Azs 28/2003 - 59, č. 482/2005 Sb. NSS, ze dne 29. 11. 2005, č. j. 4 As 46/2004 - 58, nebo ze dne 30. 9. 2009, č. j. 8 As 49/2008 - 62).

[28] K námitkám uplatněným stěžovatelem v kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud v tomto okamžiku nemůže vyjádřit, neboť nelze předjímat další vývoj věci v návaznosti na případné jednání před městským soudem. Vypořádání těchto námitek by tak bylo předčasné a potvrzení, či popření správnosti závěrů městského soudu by postrádalo svůj význam.

IV. Závěr a náklady řízení

[29] Na základě shora uvedeného dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 část věty první před středníkem s. ř. s.). V něm městský soud rozhodne vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v souladu s § 110 odst. 3 s. ř. s. v novém rozhodnutí.

[30] V řízení o kasační stížnosti byl stěžovateli ustanoven zástupce z řad advokátů Mgr. Pavel Černohous, jehož hotové výdaje a odměnu za zastupování podle § 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona nese stát. Z obsahu spisové dokumentace vyplývá, že

zástupce k výzvě doplnil kasační stížnost po první poradě s klientem. Nejvyšší správní soud proto přiznal ustanovenému zástupci za řízení o kasační stížnosti odměnu za 2 úkony právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b, d, vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Za každý úkon právní služby v dané věci náleží zástupci mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč (§ 9 odst. 4 a § 7 bod 5 advokátního tarifu), která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Ustanovenému zástupci, který není plátcem daně z přidané hodnoty, tak náleží celkem 6 800 Kč. Tato částka mu bude uhrazena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. října 2018

Mgr. David Hipšr
předseda senátu